

Қазақстан Республикасы
Ғылым және жоғары білім
министрлігі

国际中文日
INTERNATIONAL
CHINESE LANGUAGE DAY

«ҚАЗІРГІ ҚЫТАЙ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ»
Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары
17 сәуір, 2024 ж.

«现代汉语教学现状»
国际学术研讨会论文集
2024 年4月17日

**«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО КИТАЙСКОГО
ЯЗЫКА»**
Материалы международной научно-практической конференции
17 апреля, 2024 г.

«ACTUAL PROBLEMS OF TEACHING MODERN CHINESE LANGUAGE»
Materials of the international scientific and practical conference
April 17, 2024

Астана, 2024
Astana, 2024

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
哈萨克斯坦共和国教育部
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
列·尼·古米廖夫名下的欧亚国立大学
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

ФИЛОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ ҚЫТАЙ ФИЛОЛОГИЯСЫ КАФЕДРАСЫ
语言文学系汉语言文学教研室
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ КАФЕДРА КИТАЙСКОЙ ФИЛОЛОГИИ
FACULTY OF PHILOLOGY DEPARTMENT OF CHINESE PHILOLOGY

КОНФУЦИЙ ИНСТИТУТЫ
孔子学院
ИНСТИТУТ КОНФУЦИЯ
CONFUCIUS INSTITUTE

«ҚАЗІРГІ ҚЫТАЙ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ»
Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары
17 сәуір, 2024 ж.

«现代汉语教学现状»
国际学术研讨会论文集
2024 年 4 月 17 日

«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО КИТАЙСКОГО
ЯЗЫКА»
Материалы международной научно-практической конференции
17 апреля, 2024 г.

«ACTUAL PROBLEMS OF TEACHING MODERN CHINESE LANGUAGE»
Materials of the international scientific and practical conference
April 17, 2024

研讨会赞助者：中国驻哈萨克斯坦大使馆

Астана, 2024

ӘОЖ 811.581
КБЖ 81.2 Кит-923
Қ 22

Редакциялық алқа:

Е.Б. Сыдықов – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма төрағасы – Ректор
А.Б. Бейсенбай – Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Г. Ахметбек – Қытай филологиясы кафедрасы меңгерушісінің м.а.
Ян Лэй 杨雷 – Конфуций институтының директоры
Б.Жылқыбекұлы – Қытай филологиясы кафедрасының доцент м.а.
Чжу Цуймэй 朱翠梅 – Конфуций институтының доценті
Цзинь Бэйли 靳蓓蕾 – Қытай филологиясы кафедрасының аға оқытушысы

Жауапты хатшы: Г.Т. Елубаева, А.М. Садвакасова

Қ 22 «Қазіргі қытай тілін оқытудың өзекті мәселелері» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары (2024 жылдың 17 сәуір, Астана, Қазақстан). – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2024. – 164 б. – қазақша, қытайша, орысша, қырғызша.

ISBN 978-601-337-998-2

Бұл Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Филология факультеті Қытай филологиясы кафедрасы мен университет жанындағы Конфуций институтының бірлесіп ұйымдастырған «Қазіргі қытай тілін оқытудың өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдар жинағы. Қазақстан Республикасы мен Қытай Халық Республикасы арасындағы ынтымақтастық байланыс аясында және «БҰҰ-дағы қытай тілі күніне» орай ұйымдастырылған осы конференцияның жинағына қатысушылардың жасаған баяндамалары мен ұсынған мақалалары сұрыптап енгізілді. Жинақта халықаралық ғылыми ортадағы қытай филологиясын зерттеудің жаңа трендтері; қытай-қазақ-орыс тілдерінің мәдениетаралық интерпретациялық аурама мәселелері; қытай тілін оқытудағы инновациялық әдістер мен заманауи технологияларды қолдану мәселелері; қытай тарихы, мәдениеті және ұлттық білім беру саласындағы ынтымақтастықтың қазіргі жағдайы мен даму перспективалары сияқты бағыттарда жазылған авторлық зерттеулері берілген. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сонымен қатар қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырман қауымға арналған. Мақалалар тек авторлық нұсқада жарияланды, мақала көзқарасына авторлар жауапты.

ӘОЖ 811.581
КБЖ 81.2 Кит-923

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті қытай филологиясы кафедрасы, 2024
© Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева кафедра китайской филологии, 2024
© L.N. Gumilyov Eurasian national university department of chinese philology, 2024

ISBN 978-601-337-998-2

ҚЫТАЙ ТІЛІНІҢ СӨЗДІК ҚОР КЛАССИФИКАЦИЯСЫ

Батаева А.А.¹, Тойбол Қ.²

¹ магистр, аға оқытушы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Астана, Қазақстан
e-mail: malali2012@mail.ru

² магистр, аға оқытушы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Астана, Қазақстан
e-mail: karakat822@gmail.com

Аңдатпа. Бұл мақалада қытай тілінің сөздің қор классификациясы туралы айтылады, қытай тіліндегі сөзжасам туралы қысқаша түсіндіреді, сондай-ақ, мысал келтіре отырып сөздің қор классификациясы туралы жан-жақты баяндалады.

Тірек сөздер: қытай тілі, сөздік қор, сөзжасам, этимология, хронология.

Өзіміз білетіндей, кез келген классификация салыстырмалы немесе шартты болып табылады. Бұл әртүрлі өтпелі формалар мен аралық типтердің болуына байланысты. Классификацияның бұл жағын Ф.Энгельс көрсеткен. Қытай тілінің сөздері гетерогенді екені анық. Олар шығу тегіне, өмір сүру жасына немесе қызмет ету сипатына қарай ерекшеленеді. Қытай тілі сөздік қорын қарастыру процесін жеңілдету үшін біз үш жіктеу жүйесін белгілейміз:

1. этимологиялық (тегі бойынша);
2. хронологиялық (болмыстың сақталу мерзімі бойынша);
3. функционалдық (пайдаланылуы бойынша).

Әрине, қытай тілінде, кез келген басқа тілдерде секілді, шығу тегі әр түрлі сөздер бар. Этимологиялық тұрғыдан алғанда лексиканың екі қабатын ажыратуға болады: төл сөздік және қабылданатын лексика. Төл сөздіктің қабатын қарастыра отырып, негізгі лексикалық қорды бөліп көрсету қажет. Бастысы қытай тілінің түпнұсқасы. Қытай тілінің бар болуы мен өзіндік ерекшелігін көрсететін сөздік құрамның басым бөлігі.

Түпнұсқа қытай лексикасы пайда болу уақытындағы ең әртүрлі сөздермен ұсынылған. Кейбір сөздер ерте заманда пайда болған. Олар 18-12 ғасырларда ірі жануарлардың сүйектеріне және тасбақа қабықтарына (甲骨文, jiaguwen) жасалған жазуларда кездеседі. Бұл сөздер қазіргі путунхуа тіліне еніп, тілде осындай ұзақ өмір сүргеніне қарамастан, ең тұрақты лексикалық қорды құрайды. Ван Лидің айтуынша, 甲骨文 jiaguwen жазуларынан келесі сөздерді кездестіруге болады: 东 dōng – шығыс, 南 nán – оңтүстік, 西 xī – батыс, 北 běi – солтүстік, 上 shàng – үстіңгі, 下 xià – төменгі, 春 chūn – көктем, 秋 qiū – күз.

Бұл жазуларда іс-әрекет пен сапалық белгілерді білдіретін сөздер аз, соған қарамастан олар бар. Мысалы: 来 lái - келу, 去 qù - кету, 入 rù - кіру, 立 lì - тұру, 射 shè - садақтан ату, 在 zài - болу, 大 dà - үлкен, 小 xiǎo кішкентай, 多 duō - көп, 少 shǎo - аз, 新 xīn - жаңа, 久 jiǔ - ескі, 黄 huáng - сары, 白 bái - ақ, 黑 hēi - қара, 老 lǎo - ескі. Қазіргі қытай тілінің түпнұсқа лексикасының бір бөлігі ескі әдеби тіл Вэньян тілінен шыққан. Қытай лексикасының бұл бөлігін құрайтын сөздер вэньянизмдер деп аталады. Вэньян немесе «классикалық қытай тілі» Қытайда 20 ғасырдың басына дейін қолданылған. Өздеріңіз білетіндей, вэньян тілі жинақы: ондағы мәтін қазіргі қытай тіліндегі мәтіннің жартысы ғана болады. Бұл вэньяның келесі ерекшеліктеріне байланысты:

1. қазіргі қытай тілінде екі буынды сөздер басым болса, вэньянда бір буынды сөздердің басым;
2. әртүрлі жағдаятта көптеген сөздер сөйлеудің әртүрлі бөліктерінің қызметін атқара алады;
3. контекстке сүйене отырып, есімдіктерді жиі қолданбауы;

4. бастауышты жиі пайдаланбау;
5. тыныс белгілерінің болмауы;
6. аффиксацияның жоқтығы.

Қазіргі қытай тілінің ресми сөздерінің арасында да көптеген веньянизмдер бар. Олар көбінесе ресми байхуа сөздерімен тіркесіп, әрекеттеседі: 而且 érqǐě - сонымен қатар, 然而 rán'ér - бірақ, алайда; 由于 yóuyu- бері, осыған байланысты; 与其 yuqí - қарағанда: 于是 yúshì - содан кейін; 况且 kuàngqiè- бәрі де, одан басқа: 而且 érqǐě- тек, 至于 zhìyú - қатысты; 以致 yǐzhì - дейін, тіпті.

Құрамдас бөлігі ретінде веньянизмдер қытай тілінің лексикалық жүйесіне кіреді. Қазіргі қытай тілінде олар ұғымдарды белгілеудегі қысқалығының арқасында белгілі бір белсенділікті сақтайды. Сильдік анықтамалық жағынан бейтарап негізгі лексикалық қордағы сөздерге қарағанда, веньянизмдер негізінен қазіргі қытай тілінің жазу және кітап стильдеріне тән екенін атап өткен жөн. Диалектизмдер (方言词语 fāngyān cíyǔ) қазіргі қытай тілінің сөздік қорының шағын бөлігін құрайды. Бұл қазіргі мандарин тіліне диалектілерден енген және белгілі бір таралуға ие болған сөздер. Диалектизмдер жалпы әдеби лексиканың белгілі бір қабаты болғандықтан, олар әдетте қазіргі заман қытай тілі сөздіктеріне енеді. Төменде, қазіргі заман қытай тілі сөздігінде кездесетін бірнеше диалектизмдерді келтірейік.

啥 sha - не? қайсысы?; 忒 tè - тым көп, 挂 gua- телефон арқылы қосылу, 把手 bǎshǒu - тұтқа, 名头 míngtóu - атақ, 花头 huātóu - айла, 押头 yātóu – кепіл, 埋汰 mǎitai - лас, 蹩脚 biéjiǎo – пайдасыз, 疙瘩 gēda - қиындық тудыратын, жағымсыз; 好生 hǎoshēng - жақсылап. Диалектизмдер ұлттық тілді байыта түсетіні сөзсіз. Қытай авторлары кейбір диалектизмдердің белгілі бір экспрессивтілікке ие екенін атап өтеді. Кейде диалектизмдер көркем шығармаларда этнографиялық диалектизмдер ретінде провинциялық өмірдің белгілі бір шындығын белгілеу үшін немесе әдеби кейіпкерлердің сөйлеу мінездемесінің құралы ретінде қолданылады. Олар түс жасауға мүмкіндік беретін, сонымен қатар кейіпкерлердің сөйлеу мәнерінің өзіндік ерекшелігін көрсететін стильдік құрал. Өйткені диалектизмдерді стильдік таңба деп санауға болады.

Сөзжасам

Неологизмдер қазіргі қытай тілінде осы жүйеде тарихи қалыптасқан үлгілер бойынша қолда бар сөзжасам құралдарының көмегімен тілде бұрыннан бар материалдан жаңа лексикалық бірліктердің жасалуы арқылы пайда болады. Бүгінгі таңда ең өнімді морфологиялық әдіс екі немесе одан да көп морфемаларды немесе сөздерді біріктіру арқылы жаңа сөздерді біріктіру немесе жасау болып табылады:

- ✓ 心塞 xīnsāi (жаратылған «жүрек + ұйықтап») «азап шегу, азап шегу»,
- ✓ 逼真 bīzhēn 逼 (жарқын «қосар + нақты») түпнұсқа,
- ✓ 山寨 shānzhài («'тау + қамал») «жалғандық, жалған»,
- ✓ 给力 gěilì («бер + қуат») «салқын».

Көбінесе сөз жасау номинация процесіндегі алғашқы қадам ғана болып табылады, содан кейін тілдік ойындарды ұнататын қытайлық интернет пайдаланушылар көбінесе қарапайым сөз жасаудан асып түседі.

Қытай тілінен де, шетелдік морфологиялық құралдардан да, сондай-ақ аффиксті туынды элементтердің көмегімен туынды негіз ретінде 给力 gěilì тілінен ерекше стильдік дәм жасау Ағылшын тілінде "ungeilivable" сөзбе-сөз сын есімі 给力 мағынасында антонимдік түрде жасалған.

Қазіргі уақытта өте өнімді 奴 nú «күл» морфемасының «екінші өмірі» тәуелді позициядағы адамның жаңа, абстрактілі мағынасының пайда болуымен байланысты:

- 房奴 fángnú («пәтер құлы») «барлық табысын жұмсайтын адам»
- пәтерге несие, ипотекалық құл»),
- 孩奴 hái nú «балалардың құлы»,
- 车奴 chēnú «көлікті несиелеуші»,

坟奴 fénnú «қабірлердің құлы»,

菜奴 cainú «көкөніс құлы».

Интернет-қытай тіліндегі репликация жарқын стилистикалық таңбалаудың жаңа бірліктерін жасау үшін қолданылады. Қосарлау, яғни бірдей элементтерді бір лексикалық бірлікке біріктіру, әдетте балаларға тән, сөздерге юморлық интонация береді, мұндай манипуляция сөйлеудің ойнақылығы мен экспрессивтілігін қосады:

✓ 东东 dōngdōng 'салмақ' нормативтік 东西 dōngxī 'нәрсе' дегеннен.

✓ 漂漂 piāopiāo «әдемі» 漂亮 piàoliang «әдемі».

Неологизмдердің пайда болуының негізгі мотиві – қытайлық интернет қолданушылардың қауымдастық құруға ұмтылысы, тосын әсер, сұхбаттасушыларды қызықтыратын және күлдіретін бейнелер жасау. Бұл мақсатқа жаңа лексикалық құру арқылы жетуге болады бұрыннан бар сөздердің мағыналарын кеңейту арқылы бірліктер, әдетте мұндай семантикалық кеңейудің негізі метафоралық тасымалдау болып табылады:

恐龙 kǒnglóng «динозавр» 'ұсқынсыз қыз, 恐龙 kǒnglóng сөзінің антонимі 美眉 měiméi «әдемі», мағынасы метонимдік ауысудың нәтижесі. Қытайда ұсқынсыз қыздарды «динозаврлар» деп атаса, ұсқынсыз еркектер 青蛙 qīngwā «бақа» деп аталады.

Бастапқыда 秒杀 miǎoshā («Бір сәтте өлтіру») сөзін әртүрлі онлайн

ойындардағы онлайн ойыншылар және спорт комментаторлары (әсіресе баскетбол ойындары кезінде) бастапқы мағынасында қолданған. сәйкестіктер), бірақ кейін, бағаны айтарлықтай төмендететін сатып алушыларды тарту үшін арнайы акцияларды көрсету үшін электрондық коммерцияға ауысты және оның мағынасын «жарқын сатылымға» кеңейтті. Бұрыннан бар лексикалық бірліктерге жаңа мағына жасауда тілдік ойын элементтері белсенді қолданылады. Мысалы, интернет-дискурста 天才 tiāncái сөзінің «данышпан, талант» деген бастапқы мағынасымен қолданылуы, бұл желідегі сленгте 天生的蠢才 tiānshēng de chǔncái («туылған ақымақ») мағынасында.蛋白质 dànbáizhì «ақымақ» өрнегі, бастапқыда «тиін» дегенді білдіреді, енді 笨蛋 bèndàn 'ақымақ' + 白痴 báichī 'ақымақ' + 神经质 shénjīngzhì «жын ұрған» сөзінің стенографиясы.

Қытай тілінің буындық сипаты және қытай тілінде сөздер мен сөз

омонимдер мен дыбыстық ұқсас сөздердің пайда болуына әкелді, олар мысал ретінде қызмет етеді.

Жергілікті қытай элементтері мен алынған сөздер немесе ана қытай тілінің бірліктері бар компоненттер арасындағы фонетикалық байланыстың әртүрлі тәсілдеріне негізделген тіл ойыны.

Жартылай омонимия - бұл иероглифтердің айтылуы арасындағы сәйкессіздіктер мен буындардың тондық үлгісіндегі ауытқуларға мүмкіндік беретіндіктен, белсенділіктің одан да кең өрісі.

✓ 栗子 lizi «каштан» 例子 lizi «мысалы, мысал» орнына,

✓ 涨姿势 zhǎng zīshì («көтеру + қалып») 长知识 zhǎng zhīshi «білімді кеңейту» орнына,

✓ 外国人 wàiguórén «шетелдік», 歪果仁 wāiguǒrén «қисық жаңғақ»)орнына

✓ Кейде күлкілі әсер қытай диалектілері арасындағы айтылу

нормаларының айырмашылығынан және жеке лексикалық бірліктердің стандартты емес қолданылуынан туындайды:

✓ 虾米 xiāmǐ «кептірілген асшаяндар» Тайваньдағы интернет сленгінде

✓ 神马 shénmǎ «ғажайып жылқы» (什么 shénme орнына) «бәрі, кез келген нәрсе» дегенді білдіреді [1, 98].

Қазіргі қытай лексикасының жалпы жағдайын жан-жақты, жүйелі және сандық зерттеу және түсіндіру.

《现代汉语词典》 қазіргі қытай лексикалық жүйесін көрсетуді мақсат еткендіктен,

қазіргі қытай тілі «现代汉语词典» қайнар көзін, құрылымын, мағынасын, қасиетін, сөз бөлігін, бояуын және басқа да мәселелерін нақты түсінеді деуге болады. Қытай тілінің лексикалық сөздік қордың жалпы көрінісі айқынырақ түсінікке ие болды деуге болады. Енді мысал ретінде «现代汉语词典» (1983) екінші басылымының кейбір негізгі жағдайларын мысалға алайық:

Барлығы 56 147 сөз жиналды, оның 10 540 бір буынды сөздер, мысалы, бір буынды сөздер, бір буынды морфемалар немесе басқа мағынаға ие фонетикалық қытай таңбалары және 45 607 көп буынды сөздер.

Барлығы 68344 мағына, екіден көп мағыналы 9996 сөз, ең көп дегенде 24 мағына, бір сөзге орта есеппен 1,27 мағынадан келеді.

Көп буынды сөздердің ішінде 35056 екі буынды, 5703 үш буынды, 4365 төрт буынды, 260 бес буынды, 114 алты буынды(百闻不如一见), 27жеті буынды сөздер(一朝天子一朝臣) бар. Сонымен қоса сегіз буынды сөздер 41 (一言既出驷马难追), тоғыз буынды сөздер 4 (司马昭之心路人皆知), он буынды сөздер 2 болса (只要功夫深铁杵磨成针), он екі буынды сөздер тек 1 (只许州官放火,不许百姓点灯), бекітілген тұрақты құрылымдар 33 (半 ...半 ...).

Қазіргі қытай тілінің сөздік құрамының жалпы таралуы мен заңдылығын анық түсіну үшін «Сяньханды» қазіргі қытай тілінің жалпы сөздік құрамының бір көрінісі ретінде қабылдап, оны мұқият жүйелеп, таразылау өте мағыналы. Мысалы, қытай тіліндегі көп буынды сөздердің буындық таралуы бір қарағанда сөзжасамдық қабілеті жоғары екі буынды форманы көрсетеді. Бұл деректер « Қазіргі қытай тіліндегі жиі қолданылатын сөздердің сөздік жиілігі» (现代汉语常用词词频词典) дыбыс тізбегі бөлігінде қарастырылған. 25 миллион сөздік корпуста есептелген сандардың абсолютті саны әртүрлі, бірақ алынған пропорциялар салыстырмалы түрде сәйкес келеді [2, 103].

Жарты ғасырдан астам уақыт бойы қазіргі қытай лексикасын зерттеу лексиканың көптеген аспектілерінде үлкен жетістіктерге жетті, бірақ оны зерттегеннен кейін оның үлкен көзқараста кейбір кемшіліктері бар екені анықталды, негізінен мыналар: сапалы зерттеу әдістері мен тұтас лексика Зерттеу көзқарастары мен материалдарының жеткіліксіздігі. Сапалы зерттеу әдісі деп аталатын зерттеу негізінен зерттеушінің материалға субъективті сезімі мен пайымдауына сүйенетінін білдіреді. Зерттеуде жеке пайымдау үлкен рөл атқарады және ол негізінен типтік және дараланған корпусқа негізделген. Жеке істердің жалпы жағдайын анықтау және көру арқылы істерді іріктеудің бұл сипаты жеке тұжырымдар мен жалпы заңдылықтар, жеке пікірлер мен жалпы материалдар арасындағы қайшылықтарды сөзсіз тудырады. Лексикология тарихында «адам билігі» (人治) сатысында лексикалық зерттеулерді ұзақ уақыт бойына жүргізіп, ғылымтану жолына түсу қиынға соғатын түрлі пікірлер мен пікірлер құбылысы жиі кездеседі [3]. Мысалы, лексикалық жүйенің бар-жоғы туралы пікірлер көптен бері біреу лексикалық жүйені анық сипаттамайынша, ол өте анық және толық болмаса да, пікірлер бірауыздылыққа бейім. Тағы бір мысал, мандарин тілінің сөздік жүйесінің қайнар көзі мен мәртебесі.. Жалпы бес негізгі дереккөз және алты негізгі дереккөз бар деп есептелсе де, әрбір бастапқы сөздік пен мандарин лексикасы арасындағы алдыңғы және шегініс, саны мен сапасы, ену, интеграция және жауын-шашын ассимиляциясы және т.б. қалай, қандай эволюциялық заң бар және операциялық сандық стандарт бар ма, ол әлі де түсініксіз. Осы негізде путунхуа лексикасының жалпы жағдайы, әрине, біржақты болады. Тағы бір мысал, сөздік, мейлі ол мамандандырылған терминология болсын, мейлі хронологиялық тілдік сөздік болсын, әрқайсысының өз негізгі сөздік қоры бар, сонымен қатар шекті аймақта бөлінген өтпелі компоненттер де бар. Олардың барлығында өтпелі компоненттерді ажыратудың қатаң критерийлері жоқ және басқаға айналады. типтік «сапалы» өріс, барлық жерде «吾辈数人,定则定矣» ізі бар. Жаңа сөздер мен жаңа сөздерді зерттеуде сандық талдау, түсіндіру жұмыстары жүргізілмейтіндіктен, ескі сөздердің бір бөлігі жаңа сөз ретінде қабылданса, кейбір кездейсоқ сөздер жалпы сөз ретінде, ал кейбір орынсыз қолданылған сөздер стереотип ретінде қолданылады. Қазіргі қытай лексикасының жалпы көрінісін нақты және толық сипаттау болмаған жағдайда, қалыптасқан сөздік теориясы сөзсіз

өрескел және жетіспейді.

Қазіргі лексикология келесі мәселелерге назар аударады. Біріншісі – сөздің анықтамасы. Қазіргі лексикология сөздерді ыдырау арқылы анықтауға бейім, яғни «词» сөз мағынасының морфологиялық, синтаксистік және ерекше белгілерінің жиынтығы. Екіншісі – лексикалық талдау. Қазіргі лексикология сөз мағыналарын үш аспектіден талдайды: концептуалды мағына, ассоциативтік мағына және әлеуметтік мағына. Әлеуметтік мағына - қазіргі лексикология мен ерте лексикологияның ерекшелік құрайтын және оның заманауилығын жақсы көрсете алатын орны. Үшіншісі – әртүрлі тілдердегі лексикалық құрылымның ортақ компоненті. Барлық тілдерде айтылу және грамматика жүйесі бар. Айтылым мен грамматика - бұл жабық жүйе, бұл жерде абстрактілі ережелерді сақтау керек, бірақ лексика - абстракциялау оңай емес ашық жүйе. Қазіргі лексикологияның назары әртүрлі тілдердегі лексикалық құрылымдардың ортақ элементтерін зерттеу болып табылады. Лексикология грамматика мен фонетикамен қатар тіл білімінің дәстүрлі құрамының маңызды бөлігі болып табылады. Қазіргі тіл білімінде дәстүрлі бөлігі семантика, синтаксис және фонология болып табылатын үштікке ауыстырылды. Осы үштіктерден қазіргі тіл білімінің семантика, синтаксис және фонология деген үш негізгі зерттеуге бейтарап қарайтынын аңғару қиын емес. Семантика сөздер мен сөйлемдердің мағынасын зерттейді, синтаксис сөздердің сөйлем құрау жолын зерттейді, ал фонология тілде қанша дыбыс бар екенін және сол дыбыстардың қосылып сөз құрау жолын зерттейді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

[1] 苏培成. 21 世纪的现代汉字研究. – 太原: 书海出版社, 2001. 626 页.

[2] Қалибекұлы Т. Қазірші қытай және қазақ тілдеріндегі сөз тіркесінің құрылымдық түрлері. – Алматы: Полилингва баспасы, 2021. 113 б.

[3] <https://stud.kz/referat/show/73940>

VOCABULARY CLASSIFICATION OF CHINESE

Bataeva A.A.¹, Toibol K.²

¹ master, senior lecturer, L. N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan
e-mail: malali2012@mail.ru

² master, senior lecturer, L. N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan
e-mail: karakat822@gmail.com

Annotation. This article will tell about the stock classification of the word of the Chinese language, briefly explain the word formation in the Chinese language, and also tell about the stock classification of the word with an example.

Keywords: Chinese language, vocabulary, word formation, etymology, chronology.

УДК 81'373

СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Сабинова М.Т.

докторант, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, специальность: «6D021000 – Иностранная
филология», Алматы, Казахстан
e-mail: stmmmt@mail.ru

Аннотация. В данной статье рассматриваются особенности такой фразеологической единицы, как гуаньюньюй, который представляет собой устойчивое сочетание слов. Гуаньюньюй рассматривается в сравнении с другими фразеологическими единицами китайского языка. В статье